

DET KONGELIGE
JUSTIS- OG POLITIDEPARTEMENT

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.
201101755-/KJJ

Vår ref.
201105272- /AWO

Dato
13.10.2011

Høring - Samhandlingsreformen - forslag til forskriftsendringer og nye forskrifter - Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester

Vi viser til Helse- og omsorgsdepartementets brev av 4. juli med vedlegg.

Justisdepartementet har følgende merknader til kapittel 9, som omtaler rett til helse- og omsorgstjenester til personer som oppholder seg ulovlig eller kortvarig i riket m.m.:

Vi vil påpeke at forslaget til ny forskrift etter vårt syn innebærer en utvidelse av rett til omsorgstjenester etter nåværende sosialtjenestelov til å gjelde for asylsøkere. Dette er i tilfelle i strid med tidligere uttalte intensjoner om å videreføre begrensningene, jf. Prop. 91 L (2010- 2011) Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester m.m. (helse- og omsorgstjenesteloven), s. 346, der det heter at *«I henhold til forskrift til sosialtjenesteloven §§ 1-1 og 1-2 er verken personer uten lovlig opphold eller asylsøkere i utgangspunktet omfattet av tjenester som i dag er regulert i sosialtjenesteloven, det vil si sosiale tjenester. Departementet tar sikte på å videreføre tilsvarende begrensninger i forskrift til pasientrettighetsloven. Disse personene vil få tilbud om innkvartering og avhjelping av spesielle behov av utlendingsmyndighetene, da fortrinnsvis i asylmottak, men også i spesialtilpassede løsninger som finansieres av utlendingsmyndighetene dersom det er behov for det.»*

Videre vil forslaget til ny forskrift gi utvidet rett til helse- og omsorgstjenester for barn uten lovlig opphold i landet. Vi vil påpeke at beregningene av økonomiske og administrative konsekvenser av denne endringen bygger på usikre forutsetninger.

Postadresse
Postboks 8005 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Akersg. 42

Telefon - sentralbord
22 24 90 90
Org. nr.: 972 417 831

Plan- og
administrasjonsavdelingen
Telefaks
22 24 95 34

Saksbehandler
Anders Schiøtz Worren
22 24 53 01

Utvidelse av rett til sosiale tjenester for asylsøkere

Slik vi forstår forslaget til ny forskrift, skal regler om rett til helse- og omsorgstjenester til personer som ikke har fast opphold i landet, eller som ikke har lovlig opphold, samles i én forskrift. Vi kan ikke se at begrensningene i forskrift til sosialtjenesteloven, som fastslår at verken personer uten lovlig opphold eller asylsøkere har rett til tjenester som er regulert i sosialtjenesteloven, er videreført i denne forskriften. Asylsøkere er medlemmer av folketrygden og vil dermed ha fulle rettigheter til helsehjelp ihht. § 2 i den nye forskriften. Dette innebærer en endring i forhold til gjeldende praksis. Vi opplyser om at i NOU 2011:10 I velferdsstatens venterom om mottakstilbudet til asylsøkere, som nå er på høring, anbefaler et flertall av utvalgsmedlemmene at asylsøkere gis rett til sosiale tjenester etter § 4-2 i sosialtjeneste-loven, og at retten til tilsvarende tjenester videreføres i ny kommunal helse og omsorgslov. Vi har ikke tatt stilling til om dette er en ønsket endring.

Konsekvenser av utvidede rettigheter for barn som oppholder seg ulovlig i riket

Reguleringen av barns rett til hjelp utvides i forslaget til ny forskrift til å omfatte nødvendige omsorgstjenester i tillegg til nødvendig helsehjelp. Det innebærer at barn uten lovlig opphold i riket får rett til sosiale tjenester, for eksempel plass i institusjon eller bolig med heldøgns omsorgstjenester. I høringsnotatet legges det til grunn at forslagene samlet sett ikke vil medføre store administrative eller økonomiske konsekvenser. Vi vil påpeke at denne konklusjonen bygger på usikre forutsetninger.

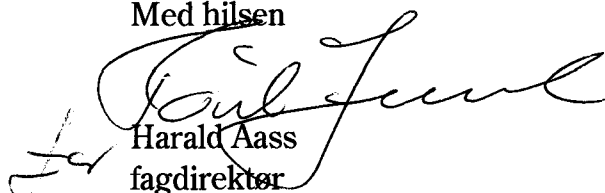
En forutsetning som legges til grunn i høringsnotatet er at regelen vil komme til anvendelse i få tilfeller. Vi vil i den forbindelse understreke at vi ikke har klare tall på hvor mange personer som faller inn i målgruppen. Et forskningsprosjekt i regi av Statistisk Sentralbyrå i 2008, basert på tall fra 2006, fant at det kunne være mellom 10 500 og 32 000 personer uten lovlig opphold i Norge, og at 18 000 var det mest sannsynlige anslaget (for øvrig ikke inkludert personer som befinner seg i asylmottak). To tredjedeler var asylsøkere med avslag. Vi har ikke oversikt over hvor mange av disse personene som er under 18 år, eller hvor mange som vil ha behov for omsorgstjenester. Det er derfor vanskelig å si noe om hvor ofte regelen vil kunne komme til anvendelse.

En annen forutsetning som legges til grunn i høringsnotatet er at "behov for omsorgstjenester til barn som oppholder seg ulovlig i landet, vil gjelde for et kort tidsrom, siden forutsetningen er at barnet skal forlate landet i løpet av kort tid." Utlendinger som har fått endelig avslag på sin søknad om oppholdstillatelse har plikt til å forlate landet. Til tross for at antall returer av personer uten lovlig opphold har økt, både uttransporteringer av politiet og frivillig hjemreise med bistand, er det likevel mange personer som blir værende i landet i lang tid. Bare i asylmottakene var det per 31.7.2011 så mange som 4 400 personer med utreiseplikt, herav 62 pst som har vært i mottakssystemet i mer enn to år. Det kan derfor ikke uten videre legges til grunn at

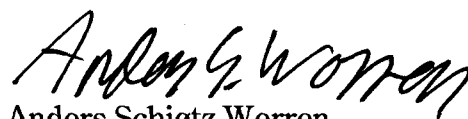
behov for omsorgstjenester til barn som oppholder seg ulovlig i landet, vil gjelde for et kort tidsrom.

Når personer uten lovlig opphold blir værende lenge i landet, kan det skyldes at de aktuelle personene ikke selv ønsker å reise, og tvangsretur ikke er mulig. I mange tilfeller er det nødvendig at utlendingen samarbeider for at retur til hjemlandet skal kunne gjennomføres. Justisdepartementet vil peke på at det kan være grunn til å tro at færre vil velge å reise hjem frivillig dersom det legges til rette for en tilværelse i Norge som er vesentlig bedre enn det som venter i hjemlandet. Det kan dessuten ikke utelukkes at utsiktene til et velferdstilbud, for eksempel rett til helse- og omsorg for funksjonshemmede barn, vil kunne påvirke flere til å reise til Norge og søke asyl, uten at de har et beskyttelsesbehov.

Med hilsen

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Harald Aass', written over a printed name and title.

Harald Aass
fagdirektør

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Anders Schiøtz Worren', written over a printed name and title.

Anders Schiøtz Worren
førstekonsulent